

Four Scenarios for Ukraine's Endgame

Чотири сценарії ендшпілю [1] для України

Майже через три роки після того, як Володимир Путін наказав російським військам вторгнутися в Україну, війна переходить у свою завершальну фазу, і угода про її припинення здається більш ймовірною, ніж будь-коли.

Україна бореться: з літа вона невпинно втрачає позиції, її армія стикається з дедалі гострішою нестачею солдатів, а Росія цього року захопила в шість разів більше

території, ніж за весь 2023 рік. Після довгих обіцянок не поступатися Росії будь-якою територією, президент України Володимир Зеленський нещодавно визнав, що українській армії зараз бракує сил, щоб звільнити всю територію, окуповану Росією, та висунув ідею відкласти цю мету в обмін на членство в НАТО. Недавнє опитування Gallup показало, що приблизно 52 % українців виступають за швидке припинення війни шляхом переговорів, порівняно з лише 27 % минулого року.

Українці виснажені боями, але Росія теж має проблеми. Україна та її союзники оцінюють, що кількість убитих і поранених у російській армії може становити близько 700 тис. осіб, а геолокаційні підрахунки свідчать про те, що було знищено понад 14 тис. одиниць російської військової техніки. За оцінками міністерства оборони Великої Британії, у першій половині листопада втрати становили в середньому близько 1500 осіб на день, а втрати озброєння в таких масштабах не можуть тривати нескінченно.

Російська економіка також у стані напруженості [2]. Російський Центральний банк прогнозує, що наступного року її зростання різко впаде – до 0,5 %. Центральний банк повідомляє, що інфляція становить 8,54 % (у жовтні ЦБ підвищив процентні ставки до катастрофічних 21 %), але деякі приватні опитування показують, що вона може бути принаймні вдвічі вищою. Наприкінці листопада курс рубля впав до мінімуму з березня 2022 року. Вартість основних продуктів харчування, таких як масло, капуста та картопля, різко зросла, а деякі магазини почали зберігати пачки масла у закритих шафах, щоб запобігти крадіжкам.

Незважаючи на вкладення величезних ресурсів у війну, Путін все ще не контролює повністю Донецької, Херсонської та Запорізької областей України, які разом із Луганською є частиною проголошених ним цілей. Він також почав окреслювати свої умови припинення вогню — навіть тоді, коли його війська просуваються вперед і до того, як йому вдалося повністю вибити українські війська з тих частин Курської області Росії, які вони захопили в зухвалому гамбіті [3] в серпні.

Неодмінне повернення Дональда Трампа в Білий дім привернуло увагу всіх. Трамп пообіцяв швидко покласти край війні, і йому не бракуватиме важелів для цього — він може припинити військову допомогу Україні, якщо вона не буде вести переговори, і збільшити її, якщо Путін відмовиться сісти за стіл переговорів. Але, незважаючи на те, що різні пропозиції щодо угоди лунали як приватно, так і публічно, неясно, чи є у Трампа дієвий план.

...Україна й надалі буде межувати з великим і дужим сусідом, який може знову напасти...

Тим не менш, угода зрештою буде укладена, тому настав час планувати післявоєнний етап. Аби що там було погоджено, та Україна й надалі буде межувати з великим і дужим сусідом, який може знову напасти. Тому

розмова перейшла до гарантій безпеки, якщо Путін порушить умови політичного врегулювання. Коли Зеленський зустрівся з Трампом і президентом Франції Еммануелем Макроном у Парижі цього місяця (це була перша особиста зустріч Зеленського з Трампом після виборів), він, очевидно, скористався нагодою, щоб наголосити на важливості таких запевнень.

Ось чотири можливі сценарії гарантування безпеки України у майбутньому.

...Зеленський хоче членства в НАТО, але ця надія, ймовірно, залишиться нездійсненою...

Зеленський хоче членства в НАТО, але ця надія, ймовірно, залишиться нездійсненою. Щоб прийняти нового члена до НАТО, необхідна однастайність, і найближче до єдиної думки щодо України Альянс

був у 2008 році, коли оголосив, що Україна приєднається до нього у невизначеному майбутньому. Ця невизначеність пояснюється розбіжностями, які зберігаються сьогодні: як повідомляється, принаймні сім країн НАТО виступають проти вступу

України або хочуть відкласти його на невизначений термін, включно зі Сполученими Штатами (головні радники Трампа заявили, що членство не розглядається).

...Коаліція охочих може взяти на себе зобов'язання захистити Україну...

Як альтернатива, коаліція охочих може взяти на себе зобов'язання захистити Україну. Проблема в тому, що Україна захоче, щоб США були серед гарантів. Вона розглядає

НАТО як гарантію захисту з боку США і не вважатиме жодну коаліцію надійною, якщо вона не буде підкріплена американськими військами та зброєю [4]. Трамп, який прагне не лише припинити війну, не даючи жодних обіцянок захистити Україну, але й зменшити зобов'язання Америки щодо безпеки в Європі загалом, навряд чи підпише будь-яку таку домовленість.

Заяви Трампа свідчать про те, що американська військова міць буде все більше спрямовуватися на Азійсько-Тихоокеанський регіон

Заяви Трампа та осіб, яких він обрав на найвищі посади у сфері зовнішньої політики та національної безпеки, свідчать про те, що американська військова міць буде

все більше спрямовуватися на Азійсько-Тихоокеанський регіон для протидії Китаю. Крім того, з простих географічних причин безпека України завжди матиме більше значення для європейців, ніж для американців. Тому розумно передбачити зменшення американської військової ролі в Європі, що вимагатиме від європейців, щонайменше, більшого тягара своєї оборони, можливо, навіть основної відповідальності за захист України [5].

Як може виглядати ендшпіль, у якому Європа візьме на себе лідируючу роль? Кілька європейських країн обговорювали можливість розміщення військ у післявоєнній Україні. Минулого тижня Макрон, який підкреслив, що Європа повинна зробити більше для власного захисту, зустрівся з прем'єр-міністром Польщі Дональдом Туском, щоб обговорити розміщення європейських солдатів в Україні після мирного врегулювання. Пізніше Туск заявив, що його країна «не планує таких дій», навіть після припинення вогню. Словом, розмови про європейські гарантії безпеки були, але рішення немає [6].

...Модель «збройний нейтралітет» буде тією, якій Україна найменше надасть перевагу...

Інша можлива модель (назвемо її збройним нейтралітетом) буде тією, якій Україна найменше надасть перевагу. Це вимагатиме від Росії взяти зобов'язання не нападати на Україну, а від України — відмовитися

як від членства в НАТО, так і від розміщення іноземних військ і озброєння на своїй

території. Збройний нейтралітет зробив би Україну більш вразливою, порівняно з іншими рішеннями. Це також може бути найбільш досяжним результатом. Путін сказав, що нейтралітет необхідний для «добросусідських відносин». Можливо, важко уявити собі добросусідські відносини за будь-яких обставин, але значні успіхи Росії на полі бою, особливо за останні кілька місяців, означають, що Путін зможе вести жорсткий торг.

Україна не може покладатися на російську обіцянку ненападу[

Україна не може покладатися на російську обіцянку ненападу і повинна максимально посилити свою безпеку, якщо підсумком стане збройний нейтралітет. Вона може і повинна відхилити будь-які

обмеження щодо чисельності своєї армії (на чому наполягала Росія під час невдалих переговорів у 2022 році) або щодо звичайних озброєнь, які вона може придбати чи створити. Європейські країни, які вже навчають війська України та інвестують в її оборонну промисловість, можуть зробити більше на обох фронтах. Україна продемонструвала, що є грізним супротивником, і якщо її досвідчену, перевірену в боях армію вдасться зробити сильнішою та більш оснащеною, то Росії доведеться рахуватися з набагато потужнішим супротивником.

...Для тривалого миру... має значення те, що буде потім...

Після більш ніж 1000 днів війни, в якій загинули тисячі людей, мільйони стали переселенцями, а значна частина України лежить в руїнах, — цьому, можливо,

наближається кінець. Але для тривалого миру, а не для заморожування, яке вистачить лише для того, щоб Росія перегрупувалася та повторно атакувала, має значення те, що буде потім.

Автор – Раджан Менон, почесний професор у сфері міжнародних відносин Школи громадянського та глобального лідерства імені Коліна Пауелла при Міському коледжі Нью-Йорка, старший науковий співробітник Зальцманівського інституту вивчення війни та миру при Колумбійському університеті, співавтор (разом з Юджином Б. Румером) книги «Конфлікт в Україні: зміна світопорядку після Холодної війни».

Джерело: <https://www.nytimes.com/2024/12/16/opinion/ukraine-russia-security-guarantees.html>

Примітки:

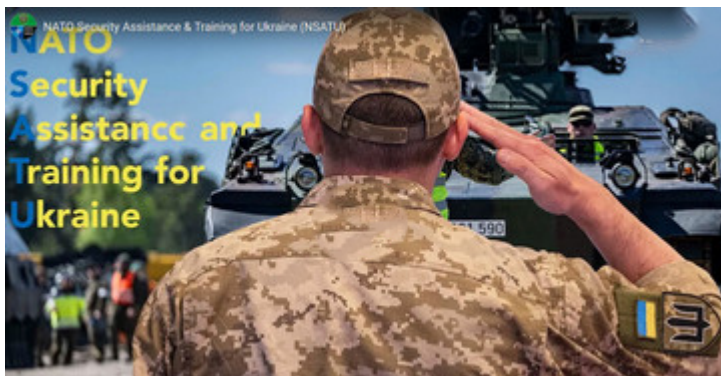
[1] Ендшпіль (нім. Endspiel — кінцева гра) — заключна стадія партії в шахах чи шашках.

[2] У додатках до виступу голови ЦБ РФ перед Державною думою 18 листопада 2024 року зазначено, що прогноз темпів зростання реального ВВП на 2024 рік становить від

3,5–4 %, на 2025 рік — 0,5–1,5 %, на 2026 рік — 1–2 %, а на 2027 рік — 1,5–2,5 %. Такі оцінки відрізняються від прогнозів провідних світових економічних інститутів — МВФ та Світового банку. За даними МВФ, темпи зростання реального ВВП РФ у 2024 рік становитимуть 3,6 %, у 2025 році – 1,3 %, а у 2026 році — 1,2 %. Оцінки Світового банку свідчать про менші темпи зростання реального ВВП РФ по завершенню 2024 року — 3,2 %. Проте у 2025 році очікують зростання на рівні 1,6 %, а у 2026 році — на 1,1 %. Отже, на основі трьох зазначених прогнозів можемо стверджувати, що протягом наступних періодів імовірно уповільнення темпів зростання російської економіки.

[3] Гамбіт (італ. gambetto — підніжка) — загальна назва дебютів, в яких одна зі сторін в інтересах якнайшвидшого розвитку, створення атаки на короля суперника, захоплення центру або просто для загострення гри жертвує матеріал (зазвичай пішака, але іноді і легку фігуру).

[4] 19 грудня 2024 року в інтерв'ю перед засіданням Європейської ради президент України Володимир Зеленський заявив: «... Нам дуже потрібна єдність між Сполученими Штатами та ЄС і країнами Європи. Нам потрібна ця єдність, щоб досягти миру. Я думаю, що тільки разом Сполучені Штати та Європа можуть справді зупинити Путіна і врятувати Україну».

[5] За повідомленням агентства Reuters від 17 грудня 2024 року, НАТО взяла на себе координацію військової допомоги Україні замість США. Зазначається, що такий крок — спосіб забезпечити стабільність підтримки України на тлі побоювань, пов'язаних із поверненням Дональда Трампа на

посаду президента США. Водночас дипломати визнають, що навіть після передачі координаційної ролі Альянсу, підтримка України може залишатися вразливою через домінуючу роль США в НАТО та їхнє основне забезпечення зброї для Києва. Штаб-квартира нової місії НАТО в Україні, яка має назву «Допомога НАТО в галузі безпеки та навчання Україні» (NATO Security Assistance and Training for Ukraine — NSATU), базується на американській військовій базі Клей Баракс у Вісбадені (Німеччина).

[6] За повідомленням видання The New York від 19 грудня 2024 року, з посиланням на директора з досліджень Європейської ради з міжнародних відносин Джеремі Шапіро, у Трампа розглядають відрядження 40 тисяч військових з європейських країн на лінію розмежування після припинення бойових дій. При цьому Трамп проти відрядження американських військ в Україну. Водночас, на думку експерта, Європа не зможе самостійно направити миротворців в Україну без участі США.

Переклад і примітки Володимира Паливоди